

Kroniek

De kracht van de waarheid

J.W. van der Jagt

In het nummer van ons blad dat in januari verscheen, schreef ik over de zogenaamde nationale synode. Zoals bekend is dat een initiatief van christenen uit verschillende kerken. De bedoeling is om in het gesecculariseerde Nederland van vandaag een gezamenlijk getuigenis af te geven. Daarnaast is het initiatief bedoeld om de kerkelijke eenheid te bevorderen. Met dat tweeledige doel heeft de stuurgroep een Statement afgegeven dat aansluit bij de apostolische geloofsbelijdenis. Ik schreef kritisch over dit initiatief. Deze keer is er reden om daar opnieuw iets over te schrijven.

Laat ik eerst even ophalen waar het in mijn kritiek om ging. Ik sprak prof. B. Kamphuis aan. Ik had er geen moeite mee dat hij in de stuurgroep wil opkomen voor de waarheid van het Woord van God. Mijn kritiek is wel dat hij dit samen mét de stuurgroep doet terwijl de opvattingen binnen die stuurgroep uiteenlopen. Dat is niet alleen het geval binnen de stuurgroep, maar ook als je kijkt naar alle kerken waarvan de stuurgroep hoopt dat zij op dit initiatief inhaken en die straks een soort synode moeten vormen. De verschillen in leer die er zijn, maken dat de credoachtige tekst van het Statement verschillend geïnterpreteerd kan worden. Men zegt dezelfde woorden, maar bedoelt daar iets anders mee. Op die manier worden verschillen verdoezeld. Als voorbeeld noemde ik de leer van de kerk en de leer van de inspiratie van de Schrift. Ik schreef nog wel meer over dit initiatief. Dat laat ik deze keer rusten omdat die zaken niet te maken hebben met de reden waarom ik op deze synode terugkom. Die reden is namelijk dat er een reactie kwam van dr. P.L. Voorberg. Ik geef dr. Voorberg graag het woord en zal daarna ook hem antwoord geven. Hij schreef ons het volgende:

Reactie van Voorberg

‘Bij alle discussie die over de nationale synode is ontbrand in het algemeen en de rol van prof. dr. B. Kamphuis daarin in het bijzonder, is mij opgevallen dat een belangrijk argument van prof. Kamphuis geen aandacht kreeg. Het lijkt mij van belang dat de opposenten zich ook met dat argument confronteren. Het is wellicht geen gangbaar argument, maar voor prof.

Kamphuis wel van belang. Door een gebroken bovenarm is deelname aan de discussie voor hem momenteel lastig, daarom neem ik de vrijheid om dat argument onder de aandacht te brengen.

Prof. Kamphuis heeft aangegeven dat, hoe je het ook wendt of keert, in de belijdenis die op de nationale synode dient, een credo wordt gepresenteerd dat in ieder geval een flink stuk *waarheid* bevat. Dat is door critici ook erkend. Prof. Kamphuis wijst erop dat de waarheid haar eigen dynamiek kent. Dat is een voluit bijbelse gedachte omdat Christus Zichzelf de Waarheid noemt. De betekenis daarvan moeten we niet onderschatten. De deelnemers aan de nationale synode stellen zich bloot aan de kracht van de waarheid. De Waarheid zal zijn werk doen. Daarom mag je van die synode méér verwachten dan je zou doen wanneer men op die synode puur als mensen onder elkaar zou zijn. Op die synode klinkt de waarheid en zal Hij die de Waarheid is, Zich laten gelden.

Laat ik dat mogen vergelijken met het thema van mijn dissertatie: de doopwoorden kunnen uitgesproken worden in een vrijzinnige context. Als dan later een aldus gedoopte zich bij de kerk voegt, gaan we die doop niet overdoen, maar erkennen we dat het doopwoord zijn doel bereikt. God wil dat ook. Het was zijn doopwoord dat daar gesproken is. Geen woord dat van

God komt, is krachteloos, sprak eens Maria. God wil uitdrukkelijk dat zijn woord z'n doel bereikt. Daarom valt er te stellen dat de deelnemers aan de nationale synode zich blootstellen aan de krachten van de Waarheid. Dan kan er heel wat gebeuren.

Enfin, dat is een argument dat tot nu toe aan de aandacht ontsnapt lijkt te zijn. Het kreeg in ieder geval niet de aandacht die het verdient. Wat vinden we met z'n allen van deze gedachte?'

Tot zover de reactie van dr. Voorberg. Hij vraagt wat we met z'n allen van deze gedachte vinden. Met die 'allen' bedoelt hij de verschillende schrijvers die zich over deze synode hebben uitgelaten.

Antwoord

Het is duidelijk dat dr. Voorberg aandacht vraagt voor de kracht van de waarheid, waarbij de waarheid nadrukkelijk de persoon van de Here Jezus Christus is. Voorberg verwijst daarbij naar de erkenning van de doop. Wanneer die in de naam van de drie-enige God is bediend, wordt ze erkend ook wanneer deze in een vrijzinnige omgeving is bediend.

Het voorbeeld van de dooperkenning is in dit verband wel aardig gekozen. Laatst heb ik het proefschrift van dr. Voorberg over *Doop en kerk* besproken. Daarbij heb ik aangegeven dat de doop die in de naam van de drie-enige God bediend is, terecht erkend wordt, ook als deze doop in een vrijzinnige kerk bediend is. En inderdaad, de reden daarvoor is dat bij die doop het Woord van God gesproken is, ook al gebeurde dat in een kerk of door een dienaar die dwaalt. Voorberg brengt dus iets naar voren waarmee ik het eens ben.

Waar we het ook over eens zijn, is dat het Woord van God niet krachteloos is. Terecht noemt Voorberg wat de engel Gabriël tegen Maria zegt (Voorberg schrijft het per abuis aan Maria toe), dat geen woord dat van God komt, krachteloos zal zijn (Luc. 1:37). Zegt Jesaja ook niet dat het woord dat uit Gods mond uitgaat, niet vruchteloos weerkeert? (Jes. 55:11). En zo is er heel veel te zeggen over de kracht van het Woord van God.

Nu zegt Kamphuis, zoals Voorberg diens mening samenvat, dat het credo in elk geval een flink stuk waarheid bevat en die waarheid heeft haar eigen dynamiek. Het lijkt mij dat er op het waarheidsgehalte van het credo heel wat af te dingen is. De stuurgroep geeft ruimte om de tekst verschillend te interpreteren. Dat is opzettelijk beoogd. Daar wees ik de vorige keer al op. Maar als je een tekst verschillend kunt en mag interpreteren, wat is dan de waarheid die in die tekst spreekt? Zijn er dan in die tekst zaken die je niet verschillend kunt opvatten?

Ik noemde al twee voorbeelden. Maar neem nu eens wat in de credotekst staat over de Zoon van God. 'God is de levende, die we werkelijk kennen mogen door zijn Zoon Jezus Christus, geboren uit Israël, in wie wij Gods verborgen hartklop horen. Jezus is de rechtvaardige, die de wil van God heeft gedaan en ons deze wil heeft voorgeleefd. Hij heeft onze schuld op zich genomen en gedragen, aan het kruis van Golgotha ons weer met God verzoend.' Laat ik het even hiertoe beperken. Het zijn woorden die je vanuit je gereformeerde overtuiging zo kunt onderschrijven. Is dat dan de waarheid van God die krachtig is? Maar zouden deze woorden niet net zo goed onderschreven kunnen worden door iemand met bijvoorbeeld de ariaanse opvatting die H. Berkhof over Christus en de Drie-eenheid ontwikkeld heeft? Als beide interpretaties mogelijk zijn, varen waarheid en dwaling onder dezelfde vlag van de ene tekst. Daarmee worden dwalingen verdoezeld. Zou je zo de kracht van de waarheid niet tegenstaan?

Dan kijk ik ook naar de kerken en groepen die de stuurgroep als mogelijke deelnemers aan de zogenaamde synode ziet. In de uitgebreide lijst staan ook de Quakers, of anders gezegd 'Het

genootschap van de Vrienden'. Niet iedereen zal weten wat dit voor een genootschap is. Laat ik daarom doorgeven hoe dit genootschap zichzelf op haar website voorstelt.

'De quakergemeenschap wordt voornamelijk gekenmerkt door de manier waarop quakers tegen het leven en de medemens aankijken en niet zozeer door hun geloofsovertuiging. Quakers proberen God op een heel directe manier te ervaren in zichzelf, in hun relatie met anderen en in de wereld om hen heen. In deze ontmoetingen met het goddelijke vinden quakers de zin en het doel van hun leven. De basis van onze gemeenschap is de Stille Samenkomst. Wij zoeken samen naar een stilte waarin wij nader tot God en tot elkaar komen. De weg van de quakers heeft zijn wortels in het christendom, maar laat zich inspireren door allerlei religies en levensbeschouwingen. Wij richten ons vooral op eigen geloofservaringen en niet zozeer op geschreven geloofsbelijdenissen. Ons gemeenschapsleven is niet gebaseerd op een geloofsbelijdenis maar op een gezamenlijk zoeken naar inspiratie, het delen van onze geloofsbeleving en levensbeschouwing en onderlinge samenwerking. Onze geloofservaring brengt ons ertoe in het bijzonder waarde te hechten aan oprechtheid, gelijkwaardigheid, eenvoud en vrede. Wij proberen deze getuigenissen, zoals wij ze noemen, vooral in praktijk te brengen in plaats van ze op papier te zetten. Bij de quakers zijn geen voorgangers, priesters of leiders omdat wij geloven dat iedereen zelf in staat is om God te ervaren.'

Je vraagt je af: hoe zouden zij het Statement van de stuurgroep interpreteren? Zou dat niet heel anders zijn dan wij in onze gereformeerde belijdenis doen?

Het is waar dat de waarheid van God krachtig is en dynamiek heeft. Daarom is er ook reden en ruimte om in allerlei verband voor de waarheid op te komen. Maar opkomen voor de waarheid doe je niet met een tekst die verschillen over de waarheid verdoezelt, doordat ieder die tekst op zijn eigen wijze kan interpreteren. Dan wordt de kracht van de waarheid eerder gebroken dan dat zij haar werk kan doen.

Dan kom ik terug bij het andere argument dat Voorberg noemde: de erkenning van de doop die in de naam van de drie-enige God wordt bediend. Het is waar dat wij die doop erkennen. Maar de vergelijking gaat mijns inziens toch niet op. Immers: met de erkenning van de doop erkennen we niet de opvatting van de kerk waar die bediend wordt. We erkennen zelfs niet de betekenis die in de desbetreffende kerk aan de doop gegeven wordt. Met andere woorden: de erkenning van de doop verdoezelt de verschillen niet die er zijn. En daar zit nu juist wel de zwakte van een credotekst die verschillend kan worden geïnterpreteerd.

Afgesloten op 19 februari 2010.